

Any IX

Núm. 423

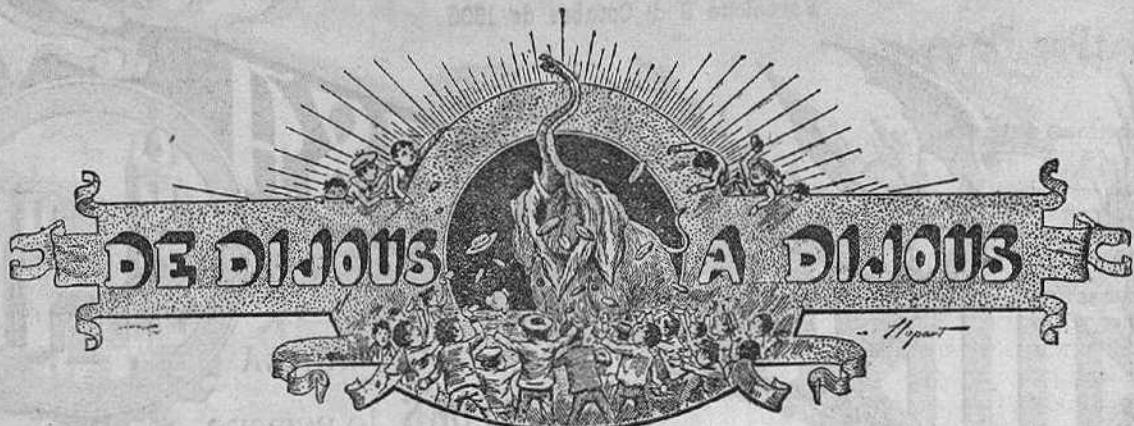
Barcelona 8 d' Octubre de 1896

LA TORNADA

SETMANARI CATALÀ

10 CENTIMS lo número

A conseqüència de les festassas sense precedents que ha preparat Fransa en honor del Emperador de totes las Rússias (menos de la *rússia* municipal nostra de à caball), tot lo demés que passa á tot arréu no té importància. No crech que Roma antigua rebés ab tanta prosopopeya á cap dels seus Emperadors, com la República francesa al primer Soberà autòcrata d' Europa. Ni que 's tracíés d' un semi-Deu, al tractarse del senyor Nicolau...

Certa part de la premsa europea ha comentat irònicament, per obligació, aqueix deliri francés, aqu'ixa humilitat extremada de la capital (diuhen) del mon civilisat, aqueix desbordament d' entusiasm rusófil exagerat per part de la nació que representa (sembia) la llibertat del Progrés, aqueixa especie, en fi, d' idolatria d' un poble lliure per lo egregi representant del Feudalisme modern; pero á nosaltres, com que tenim altres mals-d-cap dintre de casa, nos té sense cap classe de cuvdado la trascendència que puga tenir la visita del Czar á Paris: seguim aquell adagi que diu—«lo que no 's cogui per tú, que 's cremi».

Ademés, hé-n de suposar que quan los francesos se tornan bojos d' alegria per l' arrivada del senyor Nicolau, los seus motius deuenen alegar, motius poderosos dels quals nosaltres no n' hem de fer res.

Lo que 's presta á comentaris de tota mena que no farien gayre favor als parisiens, que volen *adelantarse* sempre en tot y per tot, es lo desprendiment de pagar 50 duros per un reconet de balcó y 100 per un carretó, al sol objecte de poguer contemplar més b's de pas á n' al ditxós senyor Nicolau. Aixó si que no fá gayre *adelantat*, encare que paguin per endavant.

Siga com siga, lo cert es que devant dels festeigs de Fransa en honor del jove Emperador rús, tot queda endarrera, ni ningú ja 's preocupa de las obras *demoledoras* de las companyías mes ó menos elèctriques que 'ns estan socavant la paciencia, ni del *empedrehiment* de la Piazza Real, ni del bescantat Homenatje á Mossén Cinto, ni de la ensarronada del *Amore selvaggio*, ni del *joch académich* dels billars de *Novetats*.

*
**

A propòsit: La activitat amohinadora é inconsiderada de las Companyías d' electricitat que 'ns estan minam y electrifiquant contínuament está en relació massa directa ab la passivitat y 'l *laissez faire* de l' autoritat local; lo qual fa possar nerviós al ciutadà mes indiferent (inclus un servidor); perque l' obligan á duptar de la sinceritat alcadessa en defensa dels interessos locals atropellats á cops de picot, pera honra y profit dels que ab la excusa del Progrés se permeten desurbanizar la ciutat dels *comptes*.

Item: L' últim baluart de la quixalla y dels guetos está en vigilias de desapareix gràcias a la pedregada qu' està á punt de caure demunt de la típica Piazza Real, víctima d' una disposició oficial que té molt de particular. La conveniència d' alguns, baix lo pretext d' animarla, fará desanimar del tot, ja que segurament, tan bon punt estiga empedrada, ni las mares hi deixarán anar las nyinyeras, ni 'ls vells hi anirán á pendre 'l Sol ó la fresca, per pò als pochs carruatges que hi entraran, y ni la soldadesca ni 'l raspam hi farán petar tant la claca. De modo que, si antes la Piazza Real semblava lo païs d' un quartel los días de festa, y 'l pati de las *Hermanitas* ó de la Casa de Maternitat los demés días, ara perilla sembla'rse á un Cementiri. Vo'driam equivocarnos.

*
**

Díálech de la setmana:

- ¡Quin xóch hi vá haver l' altra nit al Eldorado!
- ¡Ab lo tranvia *de foch* de Sant Gervasi!
- ¡Qu' ets *llorza*! Vull dir adintre del teatro: un *choque* entre 'l talent de l' Echegaray y 'l de 'n Novelli.
- ¡Y vá pendre mal algú d' ells dos?
- ¡Jo ho crech! L' Echegaray vá quedar capolat. Y tot per amor al geni.
- ¡Quin amor més salvatge!

¡Per un retrato!

(Intimas entre xicot y xicota)

DESVERGONYIDA María:
Si 't creus que só un nen petit,
y que passo tot lo dia
mamantme tranquil lo dit,
sense veure ta falsia;

Si 't creus que dihentme ingrat
me farás fer de ninot,
noya, t' has equivocat;
perque tot dura 'l que pot
y 'l nostre amor s' ha acabat.

S' ha acabat ¡sí y sí! No pensis
que 'm pugas torná á enganxa'
deixante besar la má
y... ¡Es inútil que 't defensis,
tú ho has volgut, y ja está!

Puig sé que ab barra may vista,
per un aprenent d' artista
vas d' ixartre fé... un retrato.
¡'L dia que 'l trobo 'l matol
(no al retrato, al retratista).

Y tú, qu' aquesta llicencia
t' has permés, prou qu' hi perdrás;
puig en lo mal portarás
ta terrible penitencia.

Y avergonyida 't veurás
si ara 'l retratista escampa
lo seu retrato inmoral;
puig jo podré dir ben alt:
«Vosaltres teniu 'l estampa,
jo hi tingut 'l original»

Joanet, t' han omplert 'l casco;
no tens rahó, la vritat;
casi, casi. m' hi ensadat,
y podria darte un xasco
per lo que m' has insultat;

Perque, vaja qu' ha de fe'
si una passa pel carré'
y 's troba ab un retratista
que prenen alguna vista,
¡plam! la traspasa al cliché?

Y si 'l artista ignocent
(si per 'xo li moch rahóns)
per estalviarse qüesiōns
m' entrega 'l cliché al moment
y 's desfá en satisfacciōns?

Y si algún aficionat,
aquella tarde al terrat
bagués estat á la mira?
Vaja qu' hauria agrada!
si en aquell moment 'ns tira?

Hauria estat de primera
aqueell grupo, pró per 'xo
no hi hauria sagut manera
de renyá' al pobre minyó,
ni sols tenirli quimera;

perque 'l que no vulgui pols...
ja m' entens. Per acabá,
te diré clà y catalá

que si 'm deixas ¿sabs?... á molts
d' alló mes bé 'ls hi vindrá.

—Convensut de mon error
ab gust te perdonaré.

Torna á ser teu mon amor.
Sols te demano un favor:
Que 'm deixis trencá 'l cliché.

Per la còpia.

PEPITO LLAUNÉ.

Artillés á Cuba

Adeu, companys!

DEL quartel al mitj del pati
están formats 'ls que marxan,
y en son rostre plé de vida
s' hi nota alegria y calma.

Son poquets los qu' están tristes:
potsé pensan ab sa mare,
ab sos amichs, ab sa terra
ó ab la bella sa estimada.

Los mes cantan y esbalotan,
los menos son los que callan;
aquellos diuhen:—¡Fora penas!
y aquelets:—¡Qui sab que 'ns aguarda!

Lo xibarri 's sobreposa,
la tristó va de baixada;
pró no obstant si molts ulls riuen
d' altres s' escapa una llàgrima.

De 'l grupo surten de prompte
tendres acoris de guitarra
fent pendant á una bandurria
per expertas mans tocada.

Un ne mou la pandereta,
las castanyolas mou l' altre,
y apropi meu, l' acordeón
deixa sentir una sardana.

Y entre 'l remor dels que cridan,
y entre 'l xiu-xiu dels que parlan,
se sent una cansoneta
que ompla l' espai de gaixara.

Tot s' alegra, tot s' anima,
tot agafa nou carácter,
los contents ballan la polca
y 'ls tristes l' americana.

Lo temps passa molt depressa,
las despedidas s' acaban,
y 's veuen brassos que 's lligan
y mans ab forsa apretadas.

L' instant s' acosta, no 's torba,
dins de poch será la marxa...
qui sab si tindré la dixta
de veure 'ns altra vegada.

Ja s' en van, no, se 'ls enduhen,
d' apropi nostre; ay! 'ls separan...
potser tenen trist lo cor,
mes alegres son sas caras

Quina pena pe 'ls que 's quedan
contemplá á 'ls amichs que marxan!
¡Deu vulga que torneu prompte!
¡Deu vos dongui un bon viatje!

RAPEVI.

CAPRITXO

CERQUÉ vaig ferme un petó
creus que ab tú m' haig de casar?
¡Ah, innocent! Si sabias
lo equivocada qu' estás,
sins crech que 't penedirías
d' havertho tan sols pensat...
¡Si per sé un petó casessin
ab quantas fora casat!

JOSEPH PUJADAS TRUCH.

Epígramas

En Ramón digué á l' Alsina.

—Estich molt mal-humorat.

—Y aixó per què?

—Perque en Prat,
nostre Jefe de Oficina,
tant á mí com á en Batista
no 'ns pot veure, ho pots ben creure.
—Y está clar que no 'ns pot veure,
que no sabs qu' es curt de vista?

AGUILETA.

Estava 'l fill de 'n Polit
á solas ab donya Clara,
quan obrintse la mampara
se 's va presentá 'l marit.
Lo noy va quedar aturdit,
ella per poch que no cau,
mes ab un accent suau
va dí á Clara son espós:
—Quan estigueu sols tots dos
tanqueu bé la porta ab clau.

SANTIAGO JUNCABELLA.

MENUDENCIAS

I
La Petra diu qu' es molt séria
y que may vol riure gens.
Mes jo crech que si no riu...
es perque li faltan dents.

II
A la noya que jo estimo
li vull dir sens que s' ofengui:
que si no li agrado, 'm deixa;
y que si li agrado, 'm prengui.

III
Dels geperuts de l' esquena
tothom se 'n mofa.
¿Qui es, que á la seva ànima,
un gep no hi porta?
¡Jo 's tinch enveja,
á la gent que sols portan.
gep á l' esquena!

LLUIS G. SALVADOR.

LA ELECTRICITAT Á BARCELONA

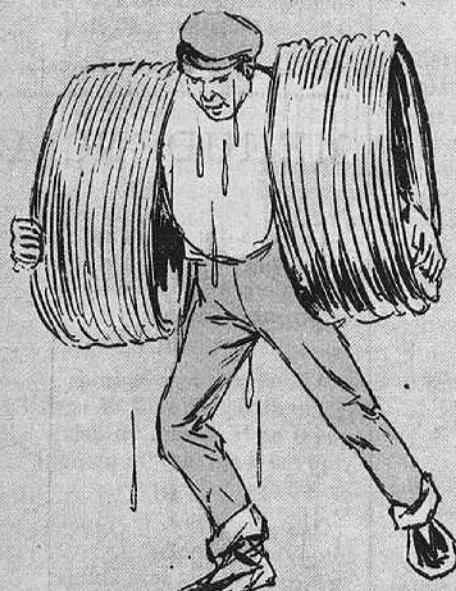
Tre... té... té...

—A tothom faig sapigué
que ja tinch tot 'l vehinat
un xich, mes qu' amòhinat!

—Sis millóns diu que val aixó qu' enterran...

—Macatxo!... ¡Ves si no podrian enterrarhi la
meva sogra y darmes á mí 'ls sis millóns!...

—Recarat que pesa
l' electricitat!

—Si aquest tráfech dura
quedo electrisat!...

—Recarat!

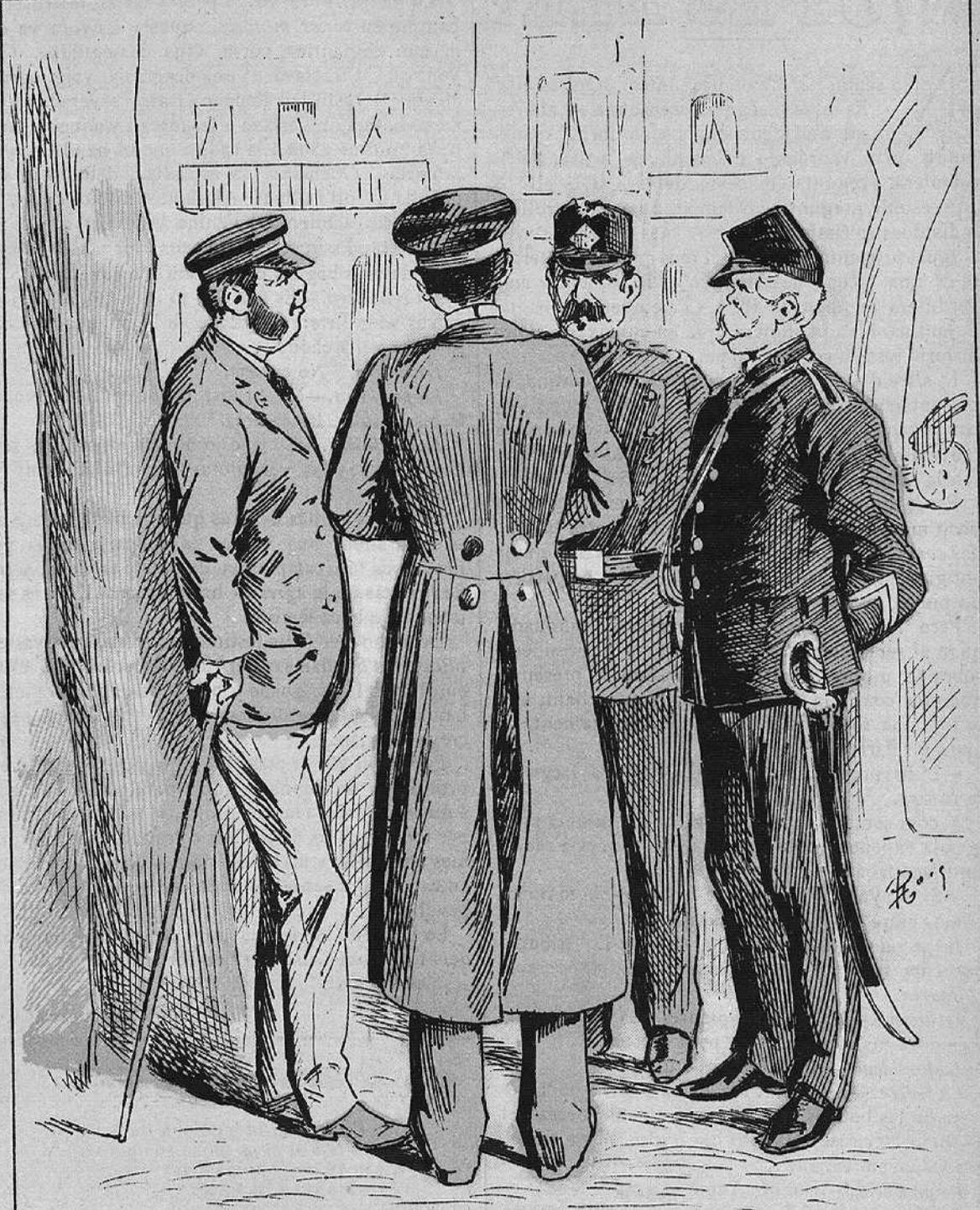
—Iquer-

—Todo esto son roman-
ces Para mí lo que se amaga,
no son cables, sinó algunas
primas ad usum concejalo-
rum... ¡Cuidado y que bien
qu' aixafo el latín!

—Si aquesta corda fos cadena
de rellotje y valgués lo que
diuhen, á fe de Lloro Blanch...
¡que ja no travallava mes!

LA TOMASA
DEL NATURAL

¡Quatre personatges
d'escalera abajo! . . .
«Manins» l'cotxero,
«Mil homes» l'cabo,

l'guardia «Gutierrez»,
y l'buró «T' amarró»,
discutint á veure...
qui pagará l'xavo!

¿QUI ES ELL?

No sempre s' ha de preguntar: ¿Qui es ella? Es mes, si segueix acentuantse l'aborriment que demostra l'sexo fort al matrimoni, quan veurém á dugas donas estirantse la cabellera, preguntarém desseguida: ¿Qui es ell? Y ¿qui es ell? preguntarém també, quan un parell d'individus se fassin una guerra mes ó menos sorda.

Igual pregunta fará hasta l' mes negat, al enterarse d' una escena desarrollada á París, entre una verdulera anomenada Rosa Camembert y una tal Eglantina Livarot, lletera, que en aqueixa verídica historia resulta ser la víctima.

L' altre dia, la Rosa, acusada per la Eglantina, va presentarse devant del Tribunal, y totas dugas lletera y verdulera, detallaren los motius de la seva renyina ab termes tan senzills y gràfics que causaren la admiració y la riota de tota la Sala.

Pe 'ls que no estavan en autos, semblava punt poch menos qu' impossible, la baralla entre las dugas *comerçiantas*, quinas botigas se tocavan y quina antigua amistat arrivava fins al extrém de partirse un pinyó, com se diu vulgarment.

Pero l' rompiment va tenir esplicació rahanada, quan al ser interrogada la lletera pe l' president, sobre 'ls motius que l' havian induhit á presentar querella contra la Rosa, contestà la querellant, qu' es tota una real mossa, posantse instinctivament las mans als darreras:

—L' hi presentada, perque la Rosa va fregirme la *panera*.

Y com semblés que l' president no entenia prou bé á la expenedora de llet, va afegir aquesta recalcant las sílabas:

—Sí, senyor; va tre gir-me la *pa-ne-ra!* Si no m' entén, usaré paraulas mes claras.

Lo president (aguantantse l' riure).—Lo tribunal necessita saber en qué consisteix aquesta operació culinaria.

La lletera.—Vaig á complàurel. La Rosa y una servidora 'ns comunicavam pe l' darrera...

Lo president.—¿Per darrera de què?

La lletera.—Justament ara anava á dirli; pe l' darrera de las botigas, per las eixidas, sense necessitat de sortir al carrer. Hasta l' dia que me la va fregir, nos visitavam sovint...

Lo president.—Está bé. Aném al grà.

La lletera.—No faig altra cosa. Li sembla que no es prou grà, la part atropellada? Era l' dia 7 del mes passat y jo 'm vestia pera anar al teatro...

La verdulera.—Que digui ab qui...

Lo president.—No interrompi.

La verdulera.—Que digui si hi anava ab lo seu marit.

La lletera.—A n' al meu marit no l' accompanyo mai.

Lo president.—Continuhi.

La lletera.—Me vestia pera anar al teatro. Trobantme en paños menores, aquesta senyora va cridar-me: «Eglantina, corra, vina desseguida». Creyent que 's tractava d' una desgracia, vaig correhi ab aquell vestit tan lleuger. Entro esverada al darrera-botiga, qu' estava á las foscas, y aquesta pocapena 'm diu: «Seu á la cadira que hi ha al costat de la porta». Obeheixo... y m' assech demunt d' una payella d' oli bullent! Alashoras xisclo, crido, 'm desespero, acuden los vehins y devant d' ells me diu la grandissima. «Ahont tens los ulls?» Com si pe l' darrera hagués pogut veure la payella!

La verdulera.—Es fals que jo 't cridés, y quan vas entrar vaig dirte: «Cuidado ab la payella que bull sobre aquella cadira...

La lletera.—No es cert.

Lo president.—No hi vist mai que las cuyneras fregissin sobre las cadiras.

La verdulera.—Es que jo no soch cuynera; soch verdulera... y las verduleras fregim allá ahont nos sembla bé.

La lletera esplica després que fou trasladada á casa seva, ahont una vehina va aplicarli en la part llastimada un cataplasma de patata ratllada, y que de resultas de la *agressió* havia estat al llit tres setmanas, de boca terrosa.

Declaran per ff 'ls testimonis, y ab las sevas explicacions quedan satisfets los curiosos: «Ell» es un empleat del gas, guapo y bon mosso, que la lletera havia pres á la verdulera, quan aquesta mes segur creya casarshi.

Pero com que la accusació no queda suficientment probada, y l' tribunal sembla pendres l' assumptu á guassa, l' acusada es absolta, y la lletera promet per tots los sants de la Cort celestial, no corre mai mes en camisa a las casas vehinas y menos sentarse en cap cadira sense cerciorarse de que no hi ha cap payella...

Lo marit de la víctima, á pesar de las declaracions dels testimonis... se diu que per ara segueix bó.

—Mes val així!

UN AMICH DE LA LLETERRA.

Grans de sorra

En lo món hi ha molta llum,
mes també hi ha molta sombra,
per xo mijja humanitat
encare viu á las foscas.

Pare, Fill y Esperit Sant,
tres que 'n fan u., sent distins,
si en lloc d' homes fossin donas,
no 's podría pas di' aixis.

Sempre ha sigut cosa fàcil
lo conquistar una dona;
per tempar á la primera
va bastar sols una poma.

EMILI REIMBAU PLANAS.

¡POBRA ESPANYA!

“**Nació** dels contrassentits»
es lo nom que ‘s dona á Espanya
y en vritat que li vé ‘l nom...
com lo tap á la carbassa.

—
Aixó... no es poble ni res!
Aixó es per ‘l estil de Xauxal
Regna la ley del embut...
Goberna la santa *barra* ...
La vergonya no existeix...
La decencia es una frasse...
La formalitat un mot...
Y ‘l honor... *juna camàndula!*
En resum: qu’ aquet país...
ja no es país ni tal acal
No es tampoch una nació...
!Es no més qu’ á... *can Xeixanta!*
Aqui ‘ls bonyols van á mils;
les *pifias* á carretadas;
‘ls *tarugos* á millóns
y tan seguidas las *trampas*,
que no passa ni un minut
sens qu’ exclamém en veu alta:
—¡Que Deu t’ hagi perdonat!..
—
¡Pobra Espanya!—

Y no es la culpa pot ser
d’ aquets polítichs de *llauna*
que ‘ns governan ab tant art
icom fa ‘l sabater, sabatas!

No es culpa precisament
dels Cánoves y Sagastas,
iguapa gent que no mes fan
lo que poden y ‘l que saben!

També es cu’pa del país
que ‘s dixa posar ‘l abarda
per tipos de tal regent,
per homes de tal calanyal

—
¡Gran part de la culpa está,
entre ‘ls que suhan y pagan,
y ‘s deixan llevar la pell
sense respondre paraula...
¡Entre tots ‘l están matant,
pobra Espanya!

—
Venen eleccions y surt
diputat y ‘s calsa ‘l acta
lo tipo mes aborrit
de la gent d’ una comarca.
Li penjan trenia mil vois
y encare ‘ls cacichs cap-pares
li dedican grans banquets,
y li donan serenatas.

—
¿Qué sá ‘l elector en tant?...
Donchs s’ está iancat á casa
ó ‘s ven tal volta ‘l seu vot
per un trist pilot de plata!
—Y encare exclama despié:
—Pobra Espanya?..

—
D’ aquí n’vé que ‘ls elegits
al agafar lla xurriacas,
ho enjeguin to: de revés
y entrin á saqueig la patria.

D’ aquí n’vé que al ser govern,
com samolença llopada
‘ns llevin hasta la pell
y ‘ns baixin á cops de tralla.

Y es tant lo qu’ es á embruit
aquej país miserable
que con á remey supié
diu arronsant las espallasses:
—Qui s’ ho havia de pensar!

—
¡Pobra Espanya!

Desde ‘l empleat gandul
que cobra y jamay travalla,
fins al empleat *actiu*
que busca anguilas y gangas;

Desde ‘l modest *timador*
que ‘l rellotje vos *afayta*,
(y no ‘l molesta ningú
perque la *tarifa* paga),
fins al venedor honrat
que us roba mitja pesada,
no queda casi espanyol
que no gasti ‘l ungla llarga.
—Y ‘l exemple vé de dalt!..
—
¡Pobra Espanya!

—
Y es inútil mirá prim;
Inútil es exclamar-se...
La gangrena está en ‘l arrel...
¡per xó s’ extén á las branques!
La llaga ja ve d’ amunt,
la d’ abax es sois copiada.

—
Al fi del sigle dinou
estém assistint á un acte,
dolorós y repulsiu
mes precís y saludable!

—
¡Tal es la supuració
d’ una nació gangrenad!
Tal es ‘l infecte *canyet*
ahont s’ hi pudreix una rassa
mixta de nobles y vils
de caballers y canallas!..
—Quins guanyaran?... ¡No se sab!
—
¡Pobra Espanya!

M. RIUSEC.

G E L O S I A

—
P LÉ d’ esperansa anava á casa d’ ella:
La nit avants sos ulls varen jurarme
Amor tan ferm com duradé, y vaig crerules
No pensant que poguessin traicionarme.
Així, confiat com ‘l au qu’ al reclam vola
Sens figurarse qu’ es la mort qui ‘l erida,
Jo anava á perdre ‘l meu amor, mil voltas
Mes ho en tots los conceptes que la vida,
Un tiro qu’ al bell mitj del cor va darmee
De mort ferintlo ‘m feu tornar enrera:
Solets ab mon rival la havia vista
Jurantse amor etern sota una embrera!
Rahó sobrada té aquell que va escriure:
«;Infelis del qui fia en la esperansa!
Que quan aquesta mor ¿qué á n’ al cor queda?
Tan sols ‘l indiferència ó la venjansa.»

Y vaig jurar venjarm’ de la traidora
Indiferent mostrantme á se hermosura,
Per mes que á solas tips de plorá ‘m foya
Dupertant que fos vritat ma desventura.
Quan ‘l altra nit pensant en aquell xasco
Vaig somniar que Deu me concedia
Poderme transformar á voluntat meva
En qualsevol objecte de m’ aymia.
Podia ser lo lit en que reposa,
O ‘l mirall que son cos gentil retrata,
De son jardi la flor que mes s’ estima
ó ‘l auzell que va á ferli serenata.
Res d’ aixó satisfeyà mos desitjos
Y á Deu vaig demanar ab fé sin’ era
Tornarme en mon rival, y ab ma estimada
Festejà arrimadets sota ‘l ombrera.

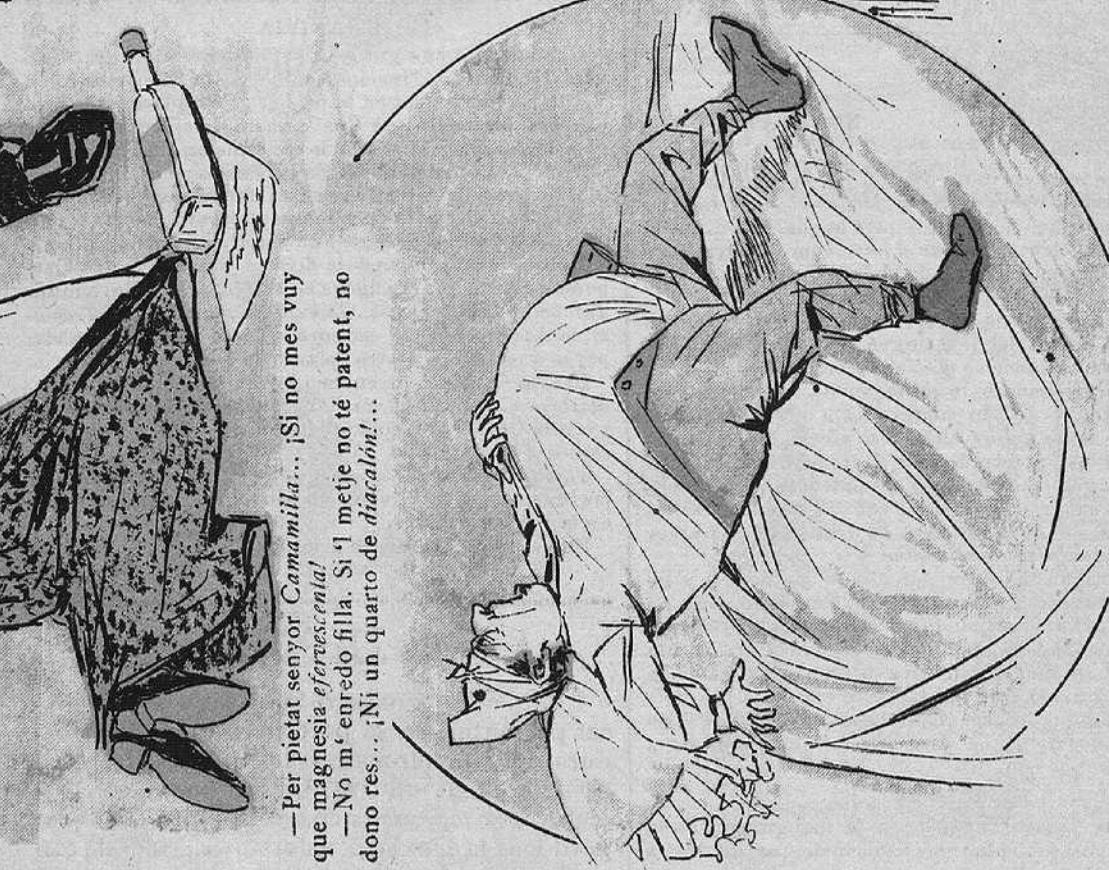
JOSEPH OLIVERAS.

LA TOMASA

LA QUESIÓ DE LAS PATENTS DELS METJES

— ¡Per la patent no li han dat
la magnesia *efervescentia*!...
Per culpas de la patent
ipago ben bé la *patentia*!

— Per pietat senyor Camamilla... ¡Si no mes vuy
que magnesia *efervescentia*!
— No m' enredo filla. Si 'l metje no té patent, no
dono res... ¡Ni un quartó de *diacalón*!...

Encare no s' presenta un *mala-sams* en qual-
sevol farmacia, 'ls apotecaris' escorcollan de
cap à peus, per *patxiarirse* de que dú patent

— ¡Vàlgam Sant Nin y Sant Non! ¡Quinze días sen-
se poderme purgar á causa de no tenir patent 'l met-
je!... ¡Quan l' haurá treta, jo ja m' haure reventat!

Nostre retrato

Figura avuy en la nostra Galeria lo de la tiple Sra. MARIA GALBAN DE TEJADA, coneguda artísticament per MARIA GALVANI, á la que, ab justicia, los assíduos concurrents al teatro Gran-Via li han donat lo dictat de célebre, ja que los spartitos de género lleuger ó millor dit de *fioritura*, los executa com una verdadera diva.

Luccia di Lammermoor, *La Sonámbula*, *Il barbieri di Siviglia* y *La Traviata* son las óperas que fins avuy 'ns ha cantat y pera la Sra. Galvani han sigut altres tants triunfos, que ab fruicio han fet recordar á sos admiradors á las primeras celebritats artísticas europeas.

La Sra. Galvani es deixeple del eminent barítono Sr. Verger y ab dir que son mestre tenia lo propòsit de que son debut teatral lo verifiqués l'any passat en lo Real de Madrit, queda fet lo millor elogi de las dots que posseheix nostra ja favorita artista.

NOVETATS

A causa de trobarse indisposat lo Sr. Perelló, ha sigut precis aplassar la ópera de Boito, *Mefistofele*, qual estreno en definitiva tingué lloc ahir y pera la qual sabém que la Empresa Elias ha volgut *regar el resto*, com vulgarment's diu, ja que ha sigut presentada ab la escrupulosa propietat y gust artístich de que té tan acreditada fama.

En la última setmana va representarse *La Favorita*, ab repartiment distint del que tingué l'altra vegada que á principis de temporada se posà en escena.

Estava encarregada de la protagonista la célebre contral Sra. Mas, y de son comés, ab dir que illegitimá sa fama queda fet lo millor elogi. En efecte, la *Leonora* de la Sra. Mas 'ns feu recordar á la de las eminents Galletti y Fricei, de grat recort pera 'ls verdaders filarmónichs barcelonins, ja que ditas artistas son las que han ratllat á mes altura. Pot estar satisfeta la Sra. Mas de poguer ser comparada á ditas celebratats.

Molt bé estigué en lo rey Alfonso lo Sr. Mestres y no mes que regular lo Sr. Morales en lo Fernando, puig no sabém si degut al cansanci que sens dupte deu sufrir per los ensaços del *Mefistofele* ó á què, sa veu no s'adapta á la inspirada y sentimetal música de Donizetti; no es *La Favorita* un *partito* prou favorito pera ell.

Lo silenci ab que va ser rebut després del célebre *Spirto gentil* (pessa de proba pera tots 'ls tenors) es bona mostra de lo qu' hem dit.

ROMEA

Lo dissapte passat tingué lloc la inauguració de la present temporada, ab la representació del preciós drama de Echegaray *Mancha que limpia*, y estreno del juguet *Gallina vella fa bon caldo* del espigolayer Ferrer y Codina.

Lo drama logrà una felis execució, sentint molts aplausos la primera actriu Sra. Ferrer, que va lluirse en lo paper de Matilde, aixís com la Sra. Clemente en lo no

menos dificil de Enriqueta. Lo senyor Labastida estigué molt acertat, y 'ls demés actors acabaren d' arrodonir lo conjunt.

Lo juguet obtingué també un bon desempenyo, á pesar de la ingrata labor del autor de la obra, qui va demostrar que en aquesta no hi havia «gallina» perque era gall, ni «caldo» ó siga gracia, y si sols un plagi continuat—y perdonin la frase—de la seva comedia *El suicidio de un sombrero*, escrita sobre un pensament de Scribe.

La novetat, donchs, es nula, com no siga la de que en *Gallina vella...* á mes d' un sombrero se suicida una sabata. ¡*Sabata!!* Ja no 's pot espreme mes la taronja!

CATALUNYA

Una sola representació ha lograt *Amore selvaggio*, drama que Echegaray escrigué pera l' eminent Novelli, quina producció á causa de son just y escàs èxit, ha sigut retirada dels cartells.

Al mes celebrat autor de nostres temps, se li pot dispensar son desacertat travall, en gracia á que sens dupte escrigué la obra ab precipitació, sense madurar lo pensament de la mateixa.

En l' execució tingué moments genials lo célebre Novelli, qui 's vegé molt ben secundat per la guapa y reputada artista Sra. Giannini. Lo resto del personal, bastant deficient.

També lo Sr. Novelli 'ns ha donat la obra mestra moderna, titulada: *Magda*, en qual execució, si bé hi tingué moments brillants, lo conjunt no 'ns va satisfet prou, majorment al recordar l' acertadissim desempenyo que hi donà la companyia de nostra emblemática actriu Sra. Tubau, en que hi desempenyava ab sens igual acert lo personatge del coronel retirat, lo reputat actor Sr. Vallés.

GRAN-VIA

Un altre èxit ha sigut pera la ja célebre tiple Sra. Galvani, la ópera *La Traviata*, ja que canta la partitura de Verdi, principalment en lo primer acte—que es 'l de proba pera las triples—de una manera irreproutable, fent gala de sa esmerada escola de cant que tant ha sigut l'admiració de nostre públich. En los demés actes, mes que á la tiple deu admirarse á la artista dramática y la Sra. Galvani á pesar de que fa poch temps que travalla en lo teatro (uns quatre mesos escassos) ne sortí sumament brillant.

Molt bé acompañanyá la diva 'ls Srs. Arrigot i Carbonell, artista que ara figura en la companyia Giovannini. També ha ajudat al notable èxit qu' ha lograt *La Traviata*, la rica presentació escénica ab que ha sigut posada, per lo que mereix nostre aplauso la Direcció.

Pera la setmana entrant se prepara la ópera de Flotow, *Marta*, en la qual farà son debut escénich, la contralt seyyoreta Obiols, deixepla predilecta del célebre mestre de cant Sr. Fávaro.

També 's prepara *Carmen* que será desempenyada per las Sras. Obiols y Galvani, ab los ròles de Carmen y Micaela respectivament.

Preveyém un verdader triunfo.

UN CÓMIC RETIRAT.

AVIS IMPORTANT

Lo número proxim ó sia 'l 424, será dedicat per enter, en sa part artística, á la botadura del creuer-acorassat espanyol *Cristobal Colón*, creyent inútil manifestar que *echaremos la casa por la ventana* com se sol dir; no havent perdonat la Direcció, esfors ni sacrifici de cap classe, á fi de que ab dit número 's tingui un bon recort del aconteixement que tan gratas impresions deixá á la representació de la prempsa espanyola que assistí á dit acte.

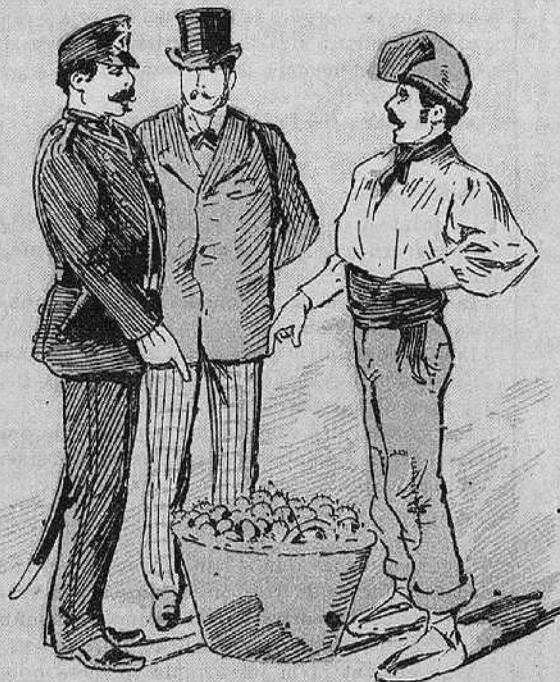
¿QUI... COMPRO FIGAS?

—¿Quiii?... (Aquell senyor 'm mira molt. Li deu agradar la mercància).

—Mestressa!... La mama diu que me 'n dongui tot aixó!... Ah!... ¡Vull aquella del mitjà!
—¡Angelet!... ¡Com ho coneix! Justament la mes sucosa!...

—Chove!... ¡Esto no puede venderse!
—Son figas de moro...
—Ni que fueran de mora... Aquí las queremos bien cristianas y... prou.

—El higo que tú me dieras
me sabría á confitura!...
—¡Ay, Xanxas, qu' estás de bruema!...
—Si no tienes dentadura!

La casta dels generals *tremendos*, 's veu que no s'ha acabat. Primer va surtir en Borrero, dispositat a calssarse las botas y fent la por al celeberrim *Trampas*.

Donchs, ara, qui fa sorollar 'l *xarrasco* dins de la vayna, espantant al *orbe*, es nada menos que l' invicto Pando, aquell mateix que prometé netejar en dos mesos la província de Santiago de Cuba de insurrectes, y en efecte... tornà a Espanya deixantnhi mes que n' hi havia trobat!

Ara jura y perjura que si 'l deixan fer, 's veu capás de menjarse a n' en Maceo en vint días.

Aquestas bravatas, es clar, en un país tan andalús com Espanya, causan verdadera sensació y això es lo que vol en Pando; conquistar prossèlits y ferse un partit.

Y que no va errat de comptes, ho demostra 'l fet de que en un banquet que tingué lloch fa pochs días, escalfats de cascós 'ls comensals, van ensenyar la orella, incitant al seu ídol, a que ho tirés tot a rodar.

¡Està vist que no podém surtir de generals tremendos!

¡Encare si fossin Prims, del mal 'l menos!

Pero, ca!... aquests son massa groixuts!

—
¿Qué no ho saben?... ¿No?... Donchs, pásminse!... Y un cop pasmats, escoltin!

l' eloquente tribuno, el verbo de la democracia, D. Emilio Castelar, en fi, es mes republicà que may. Aixis ho portan 'ls diaris.

Es mes, D. Emilio està convensut de que la República es la única salvació d' Espanya. Y... *aún hay més*. En Castellar declara que va a emprendre una campanya activissima ab mes ardiment que may, decidit, costí lo que costí, a engregarlo tot a rodar y a implantar la citada forma de govern.

Y ara qu' estan enterats, fassin 'l favor... acostinse y aguantinme... ¡que 'm trencó de riure!

¡Si senyors, 'm trencó!

—
Nos escriuen de Sabadell, que lo coneugut y laboriós empleat del Banc de dita població, D. Antón Rectoret, ha contret matrimoni ab la distingida y hermosa senyoreta D. Elvira Ferrán.

Desitjém als nuvis una interminable lluna de mel.

—
Llegim que 'l general Weyler ha prohibit la circulació per l' illa de Cuba de *Las Dominicales*.

No riguin, qu' aquesta mida tan previsora, té molta mes importància de lo que sembla en principi.

Ja 'm jugo jo que 'n Maceo,
qu' hasta ara se 'ns ha rifat,
devant de mida tan seria...
¡Ha quedat espatarrat!

Gracias de la bicicleta:

Lo diumenge ultim, un ciclista que s'havia desbocat (!) circulava com un llamp per la Rambla del Centre, en lo mateix instant que surtia del café d' Orient un camarer ab la safata plena de cafès.

L' infelis dependent no havia vist al del *caball de ferro*, y aquet com que anava desbocat com hem dit, va tiràrseli a sobre ab tal furia que camarer y servei, recordnan y bicicleta, van rodar per terra, cada un pe 'l seu cantó.

L' incident excità de debò les riallas dels miróns. Lo cas no era per menos.

En lo que s' ha de convenir es en què 'l dependent no devia tenir gayres ganas de riure y si 'l ciclista rigué en un principi, després a l' hora de pagar 'ls perjudicis, devia posar cara de tres Deus.

Es verdaderament irritant la freqüència ab que 's reproduheixen aquests fets. Seguint per aquest camí aviat tothom haurà de anar provehit del corresponent *para-bicicletes*; que no es altra cosa qu' un gos... *de sis nassos*.

O al menos obligar als ciclistas, que portin morrallas y esquellerinchs, com 'ls matxos.

—*

Havém rebut la visita d' una revista literaria titulada: *La Unión de la izquierda del Ensanche*, órgano de la societat del mateix nom que ab tant d' èxit dona sas reunións setmanalment en lo magnífich local instalat en lo carrer de Cortes (Gran-via), número 212, baixos.

Ab gust establem lo cambi, desitjantli moltas prospeiritats

Per aixis que termini en lo teatro de Novetats la temporada de ópera, 's prepara pera donar una serie de funcions (15 à 20) la companyia dramàtica del reputat actor Sr. Cepillo, y de la que 'n forman part la Sra. Constan y 'ls Srs. Muñoz, Espejo, Simó, Vázquez y Vilanova, etc.

Com qu' arreplegarà la època del *Tenorio* y es de creure serà 'l que surtirà mes *decent*, artisticament parlant, preveyé un bon negoci a la Empresa Elias.

—
¿Y després, qué?

A espavilarse Sr. Ignasi!

—*

Suma y sigue:

La quinta d' aquest any 's compón de 182,000 allistats. Lo Gobern creu que la meytat serán exents, nanos o inútils, (*Horror!*)

Del resto, 'l Gobern demana tot 'l *cupo*, que son a la vora de 100,000 homes.

Encare no se sab lo que costarà la redempció a metàlich.

¡Quants pares y sobre tot quantas mares llegirán ab llàgrimas als ulls, aquestas xifras!

Apa, patrioters, a veure si 'ls convencéu de que han de dona 'l fill de sas entranyas per sosténir la guerra...

—
¡Vinga eloquència aquí!

—*

Segóns persones que s' han entretingut a comptarho, 'ls caballs presos de tres mesos ensa als insurrectes cubans, segóns los partits oficials, suman mes número que 'ls soldats de caballeria que allí tenim.

Y no obstant ja 'm jugo qualsevol cosa, que molts se quedan soldats d' a peu, per falta de monturas.

—
¡Cosas d' Espanya!

—*

Diumenge à la nits s' estrenà ab verdader èxit en lo teatre del Casino de Granollers, lo drama en 4 actes y en prosa *Lo Castell de la Roca*, inspirat en una popular llegenda de D. Victor Balaguer.

Dita obra obtingué menjó honorífica en l'últim certamen celebrat en aquella població, y son autor es D. Antón Novellas, qui sigué aplaudit y obsequiat pe 'ls socis del Cassino ab coronas y un pergami plé de firmas dels seus admiradors. També lo reputat artista senyor Fradera regalà al senyor Novellas un magnific quadro al oli representant lo castell que dona títol al drama.

Nostra enhorabona al autor.

«*Las travesuras de un gat ó 'l taberner estomacat*» podria titularse 'I saynete que fa pochs días va desarrollarse à Sant Martí de Pròvensals.

Vet' aquí que à un taberner del carrer de Marina de la indicada població, li va desapareixé 'l gat, una hermosissima marruixa que l' home sens dupte criava ab la sinistra intenció de servirla à algún parroquiá, en salsa (la marruixa, no 'l parroquiá). Ab lo desconsol qu' es de suposar, l' home fent indagacions, va descubrir que 'l gat parava à casa d' una vehina. Saberho y presentarse en lo domicili de la raptora, fou tot hú. Aquesta tornà 'l gat pero ay... ¡a donna é móbil! com diu la cansó, y en efecte al poch rato s' presentava la vehina al taberner, reclamant-li formalment la devolució de la mixeta.

Lo taberner, fort en son dret va negarli. Pero mes forta la femella en questió, va plantarla una morma, qu' al de la taberna encara li xulan las orellas. A tot aixó y al calor de la disputa, havian acudit à la venta, tots 'ls burots del voltant y prenent aquests pel seu compte al taberner, van allisarli l' esquena ab un tip de garrotadas, que me'n rich jo dels burros de terrayre.

En resum; 'l taberner del carrer de Marina ha quedat fent illit hasta la cullita del vi pròxima. La vehina ha quedat victoriosa y 'l gat... ¡'L gat es de presumir qu' a horas d' ara, dorm lo repòs etern, dins del ventre dels punxa-súrries del Fuerte-Pio, teatre de la escena relatada!

Un carnicer de Figueras ha fet posar en la seva taula, un lletrero que diu ab lletras grossas:

«CARNICERIA.—¡S dona 'l pes just!»

Jo tinch entés, qu' aixó de donar 'l pes just, es un impossible econòmic tant aquí com à Figueras,

Pero qui sab... potse s' tracta d' un home desinteressat en extrém, que vol afavorir à la humanitat... doliente.

Lo que si puch assegurar desde ara, es qu' à Barcelona 'l carnicer que fes aixó, tothom lo tindria per boig.

¡Ahont s' es vist donà 'l pes just?

¡Ni que fossim à Sant Boi!

¡Vaya!

Diu que 'ls estudiants de la Universitat de Santiago de Galicia s' proposan ressucitar l' antich vestit estudiantil del manteu y del barret de dos picos, ab la cullera creuhada....

¡Angelets!... ¡Quanta ignocència!

Per xo no s' pensin; no deixa de ser un magnific pensament. Aixó y ressucitar allò de corre la tuna, estarà en caràcter en una nació ahont tan predomina 'ls tunos.

Y sobre tot; just es que ja que s' han ressucitat 'ls frares y monjas, tornin à corre altra vegada 'ls antichs vividors de la sopa boba, ó sigan 'ls estudiants *sopistas*.

Un mestre d' estudi, que feya tres días no menjava, va suicidarse à Madrit, tirantse daltabaix del viaducte de Segovia.

Lo periòdich d' ahont prenem la notícia, afeigeix com à comentari, qu' aquest fet no ha causat gens d' impressió entre 'l públic.

:Conformes! Entre 'l públic de Madrit està admés; ho creiem perfectament.

No en va s' tracta de la terra mes tauròfila de Espanya.

:Qué vol dir mestres ni ciencia?

:Banyas y mes banyas!

:¡Ves si l' Espartero, ni en Guerrita, van necessitar cap domine per convertirse en millonaris!

CORRESPONDENCIA

(Tancada 'l dia 5 d' aquet mes)

1. A. Carlota Ponsa: No m' agrada prou.—2. Fidel Delfi: Bé.—3. Pepet de Catalunya: No serveix.—4. Ricardo Palles: Id.—5. Rafael Homedes: Id.—6. Lo Xerrayre Vilafranqui: Id.—7. J. Ramón Félix de Vilafranca: Es molt vell y molt brut.—8. C. Serra: No va.—9. Mariano Pujol: Tam-poch.—10. J. Samoc: Id.—11. Un Granadi: Anirà.—12. S. Roig X.: Al cove!—13. Paquito S. L.: En tenim molts en cartera.—14. J. M. Pinos: Lo logogrifo.—15. O. Pino de Premiá: No es aproitable. La gramàtica val 2 ptas.—16. Cintet Torres: Anirà.—17. Anech, Poliastre y Oca: Bé.—18. A. del B.: La xarada.—19. Gil Barbatxer: Vol fer lo favor d' enviarm'e l' esquitx a que s' refereix, que 'l cotegaré ab l' altre? Lo que envia no m' serveix.—20. Lo verdader Xepús: No m' agrada.—21. Joan Aubert: Id.—22. Pepet: Id.—23. B. B. (Capella): Id.—24. Espinot: Bé.—25. P. Perico Nas-de-Mico: Anirà l' epigrana.—26. R. Lade-loba: Admés.—27. Un de Premiá de Mar: La primera.—28. Sant Cristofol de Premiá: No m' convé.—29. P. F. Un Suscriptor: Id.—30. Iscle Rocam: Ha fet tart.—31. Agustí Montaner: Publicaré lo problema.—32. G. Crisostomallent M.: No serveix.—33. Noy de Tarrassa: Anirà la tarjeta.—34. Dos Catòlichs: Lo logogrifo.—35. Dos de ca 'l Trias: No va.—36. Gonnella Poëtich: Id.—37. Lluís G. Salvador: Està bé.—38. Lluís S. Perni: Id.—39. Pere Farrò: No m' agrada prou.—40. Buf-Ata: Es defectuosa.—41. R. Morriña: Publicaré la primera xarada.—42. Estel de la Cua: No fa per casa.—43. Estrany, Misericòrdia y C.: Id.—44. Emili Broquetas: Id.—45. Ricart Pujo: Id.—46. Manei Molins: Id.—47. Pepet Panxeta: Id.—48. Un noy de deu anys: Id.—49. A Cariitos: Id.—50. J. Maisgravis: Id.—51. J. Manut y C.: Anirà la «Espasa».—52. Un Gomós: No serveix.—53. Ramón Ramón: Id.—54. J. Sallent: Publicaré lo «Quinqué».—55. Pere Salom: Insertariam la tarjeta, si no hagués passat la temporada.—56. Joseph Prats: Anirà la 1.ª baulfa.—57. Joan Rocaver: Lo trencà-caps.—58. J. Valis Ciussas: No puch servirlo.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL-LUSTRAT Y LITERARI

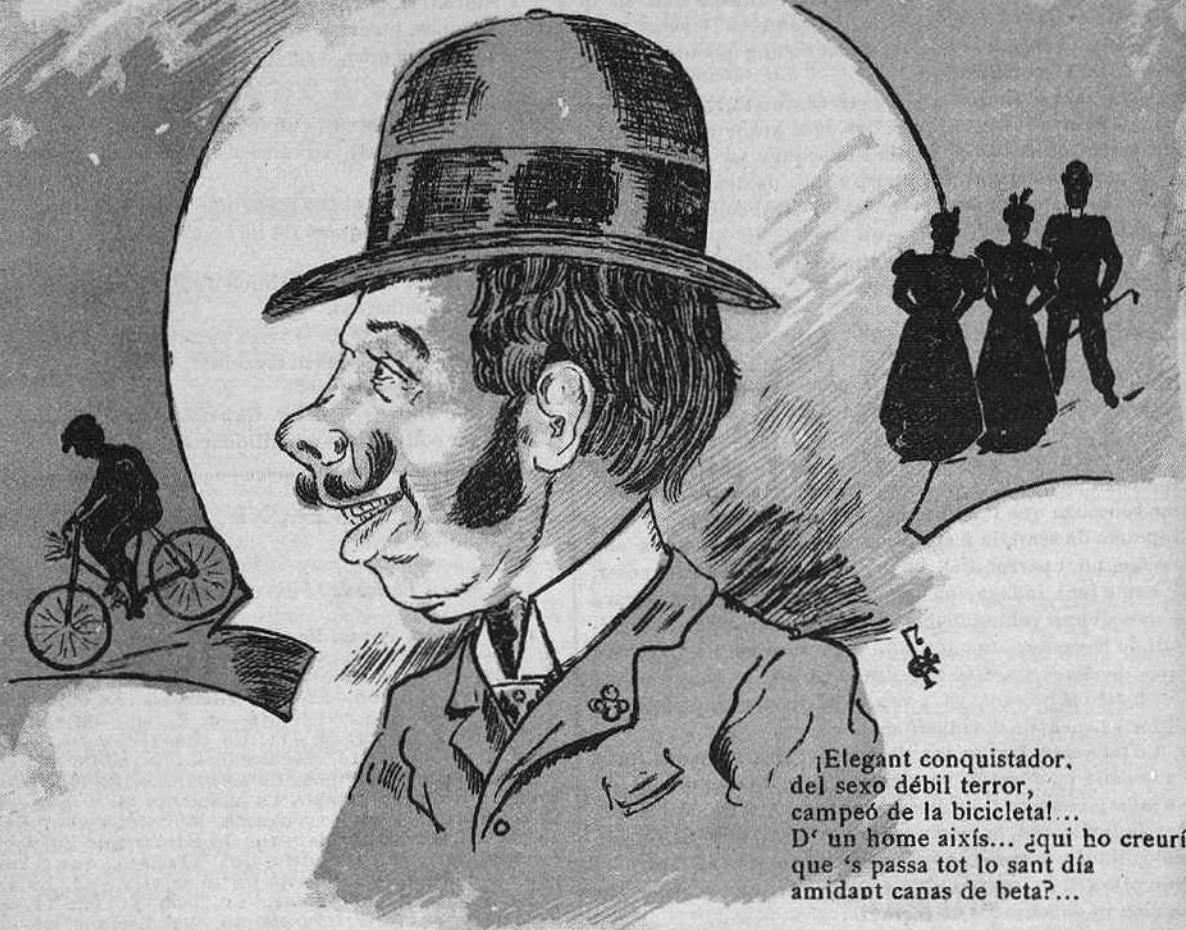
PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Espanya y Portugal, trimestre..	1'50 pessetas.
Cuba y Puerto Rico, id.	2 »
Extranger, id.	250 »
Número corrent.	0'10 »

NOTA.—Tota reclamació podrà dirigir-se à l' Administració y Redacció del periòdich

6, SANT RAMON, 6.—BARCELONA

LA TOMASA
TENORIO DE... MERGERÍA

SECCIO DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

La Total, qu' es m' asymia,
es quarta-quarta,
pero tres-quart de veras
porta la cara.
Prima qu' es dos-segona,
pro al ser casada
prima-dos en pocha días
igual que d' altras.
Quan ja sigui ma esposa
irém à Fransa
a seguir la tres-dugas
que à Paris fassian;
y si acas temps nos sobra,
també sens falta
contemplarém las onas
del Prima-quarta.

PERE GRÀSSE JULIÀ.

MUDANSA

—Cap hont vas tot tan depressa?
—Vaig à una tot à ballà.
—¿Hi vas total?
—No; à la tot
ja m' espera l' meu germà.

FIDEL DALFI

TARJETA

LLIBRERIA
= DE =
Joan Gorina
TARRASA

Formar ab las anteriors lletras de-
gudament combinadas, lo següent:
tres pobles de Catalunya: un nom d'
home; un parentiu y una vocal.

J. M. PINS.

CREU NUMÉRICA

2 5 6	-- Parentiu.
6 3 1	-- »
1 2 3 4 5 6 7	-- Nom d' home.
1 2 6 7 2 8 1	-- Nom de dona.
1 2 1	-- » "
6 7 2	-- Nom d' home.
4 7 2	-- Preposició.
1 4 1	-- Animal.
6 8 2 6 1	-- Per' escriure.
4 1 2 6 3 2 1	-- Especie de fonda.

PERE SALOM MORENA.

ENDEVINALLA

Tinch fulla sense ser arbre,
sens ser bou tinch banya jo,
tinch molla sens serne pá...
¿Encare no sabs qui só?

PERE VILA HOMS

GEROGLIFICH

X + † † y + Sants
que V gi
no † ré + que ab IX

JOSEPH PRATS.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO 422

Xarada.—A-na-co-re-la.

Conversa.—Oca.

Baldufa numérica.—Pierola.

Geroglifich.—Com mes escrius mes
lletres fas.

Lit. Barcelonesa de RAMÓN ESTANY
—6, Sant Ramón, 6—BARCELONA—